

A FLUENCIATESZTEK SZEREPE AZ ISKOLAI SZŰRÉSBN ÉS FEJLESZTÉSBN

Tánczos Tímea

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: betű fluencia, szemantikus fluencia, szűrés

Az elmúlt években megnőtt azoknak a tanulmányoknak a száma, amelyek azt vizsgálják, mi befolyásolhatja az iskolai teljesítményt. Elsősorban a munkamemória működését, illetve a végrehajtó funkciókat feltételezik ezek hátterében, azonban szerepük eltérhet az egyes tantárgyak esetében. Természetesen egyéb tényezők is befolyásolhatják ezt, például a motiváció, a szocioökonómiai státusz stb. A végrehajtó funkciók az egyes feladatok közti váltásért, monitorozásért, a figyelmi funkciókért és a gátlásért felelősek. A végrehajtó funkciót mérő feladatok közül sem lehet bármelyiket alkalmazni (pl. a Stroop teszt), ugyanis az ilyen életkorú gyerekek még nem vagy csak nagyon lassan és nehezen tudnak olvasni. A fluenciatesztek azonban a legegyszerűbb mérőeljárásai a végrehajtó funkcióknak. A betű (vagy fonológiai) fluenciateszt esetében a gyerekeknek egy megadott mássalhangzóval vagy magánhangzóval – t, k, a – kezdődő szavakat kell mondania 1 percen belül. A szemantikus (vagy kategória) fluenciatesztben bizonyos kategóriákba tartozó szavakat kell felsorolniuk, például gyümölcs, állat. A csoportosító stratégiák mérése a verbális fluencia feladatokon lehetőséget ad a végrehajtó funkciók károsodásának felbecslésére gyerekeknél, szerzett vagy fejlődési neurológiai károsodások vagy figyelmi deficitek esetében.

Mivel jelenleg nem áll rendelkezésre hazai standard, elkezdődött a tesztek magyar nyelvű sztenderdjének létrehozását a teljes életkori spektrumban (5–85 év). Mind a betű, mind a szemantikus fluencia markáns életkori hatásokat mutat. A magyar nyelvű sztenderdek alapfeltételei a pontosabb diagnosztikának és a további fejlesztésnek. Az előadás bemutatja a sztenderdzálás előzetes eredményeit, részletesen tárgyalja a fluenciatesztek használhatóságát az iskolai szűrésben és a gyakorlati fejlesztésben.